

Fra de gode gamle dage

En gammel Troenseskippers beretninger

af Martin Hansen

Skibsfører Martin Hansen, Troense.

Min slægt

Min Bedstefader Lars Andersen Smidt var født i Troense den 20. Mai 1760. Hans Fader var Skibsbygmester Anders Larsen Smidt, som boede der, hvor nu Johannes Clausens Huus ligger (*Badstuen 12*) (i det gamle Huus som laa der tidligere). Ligesom hans Fader lærte min Bedstefader Skibsbyggeriet og begyndte selv at bygge, da han var 20 Aar gammel. I 55 Aar fortsatte han denne Virksomhed og byggede i den Tid 80 Skibe samt en deel mindre. Hans Byggeplads var der, hvor nu Christian Jensens Huus ligger (*Pilekrogen 28*). Hans Fader havde ligeledes bygget der. Rasmus Hansen Møller byggede ved Siden af.

1783 giftede min Bedstefader sig med Anne Marie, som var Datter af Søren Møller, der boede i Røde Mølle (*Pilekrogen 24*). Den 29. April 1796 fæstede min Bedstefader Røde Mølle, og 1800 byggede han Stuehuset, som det nu ligger, thi tidligere laa det ved Stranden ved Siden af Møllehuset. Anne Marie Sørens-datter døde 1812. I deres ægteskab havde de 5 Børn, men som næsten alle døde i en ung Alder. En Søn, Anders Larsen Smidt, født 17. August 1787 lærte Skibsbyggeriet. Han kom til Bogense, hvor han døde som ung. En Datter, Mette Marie Larsdatter Smidt, blev gift med Skibsfører Knud Storm, som boede der, hvor nu Christian Reistrup boer (*Strandgade 47*). Deres Børn var: Christian Knudsen Storm, Lars Knudsen Storm, Mickel Knudsen Storm samt en Datter, som hed Emilie. Hun fik Forældrenes Huus og blev gift med Snedkermester Jørgen Hendrik Christensen. Deres Børn var: Hans, Carl, Caroline, Marie, Christen og Knud. Deres Familienavn var vistnok Storm Jørgensen. Caroline fik hendes Forældres Huus og blev gift med Sømand H. P. Reistrup, og det er deres Søn, Christian, som nu har Huset. Min Bedstefaders Datters Søn, Lars Knudsen Storm, blev Sømand og gift med Mette Kristine Sørens-datter. De havde i deres Ægteskab følgende Børn: Søren, Knud, Jørgen, Birgitte, Line, Christian, Peter og Jacob. Christian fik hans Forældres Huus (hans andre Brødre var alle døde, de tre af dem druknede). Han var først Sømand og blev senere Kjøbmand, og det er ham, som endnu boer der.

Christian Knudsen Storm blev ligeledes Sømand og gift med 1) Ane Jensdatter og 2) Kirsten Christensdatter. Han boede der, hvor

nu Christen Bines Enke boer (*Badstuen 24*). Deres datter, Mette Marie, blev gift med Skibsbygmester Christen Møller. Mickel Knudsen Storm døde som ung.

1813 giftede min Bedstefader sig igen, denne gang med min Bedstemoder Anne Sophie, datter af Hans Nielsen, Færgemand i Vindeby. Min Bedstemoder havde 3 Brødre: Niels Hansen, Christoffer Hansen og Carl Frederik Hansen. Niels og Carl Frederik døde som unge. Christoffer blev Færgemand omkring Aaret 1806, og han lod tildeels Vindeby Færgegaard opbygge, som den nu er (*som før branden i 1928*). Han var saavidt mig bekendt gift med en Slægtning af Familien Troensegaard, men de havde ingen Børn. Han døde vistnok ca. 1835. Mine Bedsteforældre havde i deres Ægteskab 2 Børn, en Søn og en Datter. Sønnen, Hans Larsen Smidt, som blev Skibsbygmester og gift med Caroline Hansen fra Naks-kov. De havde 3 Børn: Sophie, Laurits og Hansine Georgine.

Den ældste Datter blev gift med Rebslagermester H. J. Dam. (*Strandgade 31*). Hun lever og boer hos hendes Datter, som er gift med Skibsfører Hans Møller (*Badstuen 9*). Laurits døde 1866, og Hansine Georgine døde 1874 efter at have været gift 2 gange.

Mine Bedstforældres yngste Barn var min Moder, Anne Marie Larsdatter Smidt, født 8. Juni 1816. I begyndelsen af Aaret 1838 blev hun gift med min Fader, Hans Martin Hansen. Han var født i Sønderborg den 29. October 1809, og der boede hans Forældre Skibsfører Martin Hansen og Hustru Sophie Dorothea Hansen, født Heimbügel. Min Fader var Sømand og fra 1837 Skibsfører. Han farede tilsøes til 1862. Han blev derefter Lloyds-Agent for Bureau Veritas samt Pakhusforvalter hos Grosserer H. J. Rasmussen i Svendborg, indtil denne gik Fallit i 1872. Lloyds-Agent vedblev han at være indtil 1878, da han afgik med Pension.

Mine forældre boede i Røde Mølle fra 1838 til 1841, da de lod det Huus bygge, som vi nu

bebo (*Strandgade 63*). Deres Børn var:

Sophie Dorothea Hansen f. 8. Oct. 1838, død 1863.

Catharine Hansen f. 11. April 1841, død 1906.

Martin Hansen f. 6. Oct. 1842.

Laurits Hansen f. 21. Juli 1842, død 1919.

Hansine Marie Hansen f. 20. Febr. 1846, død 1917.

Rasmus Frederik Hansen f. 28. Sept. 1848, død 1. September 1905.

Christian Hansen f. 15. Sept. 1852, død 1875.

Hans Thorvald Hansen f. 11. Febr. 1855, død 1865.

Laura Hansen f. 5. Nov. 1857.

Alfred Hansen f. 13. Juli 1859, død 1860.

Alfred Sophus Hansen f. 11. Oct. 1863.

Min Bedstefader havde 3 Halvsøskende. Den ene Søster boede her i Huset nogle Aar, til hun døde, den anden Søster, som hed Marie, blev gift med Snedkermester Berg. De boede der, hvor nu Storm Hansen boer (i det gamle Huus, som laa der tidligere) (*Grønnegade 11*). I deres Ægteskab havde de følgende Børn: Christian, Mariane, Johanne og Adolp. Den sidstnævnte Datter blev gift med Skibsfører Anders Hansen, og deres to Døtre, Jane og Marie er gift med Storm Hansen og Severin Nielsen.

Min Bedstefader havde endvidere en Halvbroder, som hed Niels Larsen, han var Tømmermand og fik Huset efter hans Forældre (*Badstuen 12*). Hans Hustru hed Inger Margrethe, og i deres Ægteskab havde de 4 Børn: Anders, Marie, Line og Christian. Marie blev gift med Skibsfører Carl Vallentin, de byggede huset, som det er nu, i 1864. Deres yngste Datter er gift med Skibsfører Johannes Clausen, og det er dem, som nu har Huset.

Min barndom

Nogle Erindringer fra mit Barndomshjem, som tillige giver et bevis paa, hvor besværlig det var at reise den Gang, end som det er nu omstunder.

Der blev stor Glæde i vores Hjem, da min Fader i Aaret 1850 skrev til Moder fra Sandersfoot (?) i England, at han skulde gaa til Nakskov med Kul, og at han vilde seile op paa Lunkebugten, for at vi skulde gjøre Touren med ned til Lossestedet.

Moder fik nu travlt med at ordne vore Sager. Foruden Moder og vi Søskende samt vores Tjenestepige (hun havde en Søster, som var gift med en Rebslager Clausen, og som boede i Nakskov) skulde min Morbroder og hans 3 Børn deltage i Touren. Da det nærmede sig den Tid, hvor vi mente, at min Fader skulle komme, gik vi jevnlig op paa Ingers Høj for at se, om der var noget i Sigte. Saa en Dag viste det sig, at der kom en Skonnert, som var vor Fader, og om Aftenen kom han tilankers paa Lunkebugten. Da Fader saa kom i Land, spurgte han Moder, om hun var klar til at seile, thi Reisen skulde jo igjen fortsætte næste Morgen, hvilket ogsaa skete.

Det blæste den Dag en frisk Kuling af SV., og om Morgenen efter at vi havde sagt Farvel til vor gamle Bedstemoder bleve vi satte ombord i Skibets og Lodsens Jolle. Jeg mindes endnu, at vi kravlede ud af Stenene, thi der var den Gang ingen Bro. Snart var vi ude ombord, hvorefter Jollen blev sat ind, Seilene satte, og Ankeret heven op, og saa gik det i strygende Fart ud forbi Thurørev og videre nord efter. Da vi var omtrent Halvveien imellem Thurørev og Slipshavn, maatte vi rebe Storseil og Topseil, men det var kun et Øieblik for saadanne Søfolk, som de dengang havde, thi foruden Styrmanden var der 2 fulbefarne Matroser, 1 Letmatros, 1 Ungmand og Kokken. Da nu Vinden var imod op af Langelandsbeltet, bestemte min Fader sig til at ankre paa Slipshavns Red, og der laa vi tilankers Natten over til næste Morgen, da Vinden var bleven NV. Og da vi kom paa Dækket næste Morgen, vare vi allerede ved Indseilingen til Nakskov, og Lodsens var ikke langt borte. Da han saa kort efter kom ombord, var hans første Spørgsmaal, om Skibet skulde til Nakskov og hvor dybt det

laa. Da han hørte, at det laa godt 12 Fod, sagde han, at saa kan det ei lade sig gjøre, vi vil løbe paa Grund. Fader trøstede ham med, at han blot skulde gjøre sine Sager, saa godt han kunde, men han var meget urolig. Mine ældre Cousins og Søskende lignede ham ved en Danselærer, som kort før havde været i Troense, og hvor de havde gaaet i Danseskole. Da vi kom op ved Slotøen, blev han helt nervøs, der må vel have været et af de grundeste Steder. Han løb forud og raabte: "Der gaar en Ulykke i Haand Captain, vi løbe paa Grund!". Fader beroligede ham med, at der dog ingen Fare var paa Færde, og at han blot skulde holde Farvandet, saa godt han kunde. Og alt gik ogsaa godt, og vi naaede at komme helt op til Nakskov uden at løbe paa. Det maa vel med den NV. Vind have været godt Vande.

Da vi kom i Havn, var det første, der skulde skee, at vi skulde med Sofie op til hendes Søster og Svoger, og det morede os senere at tilbringe det meste af Dagen dér, samt at gaa ud paa Rebslagerbanen. Undertiden gik vi hen hos min Morbroders Svoger, og der opholdt min Morbroder og hans Børn sig mest. Et par Dage var vi ude paa Landet hos min Morbroders anden Svoger, han var Gaardmand, og saaledes gik Tiden.

Min faders Skib var imidlertid bleven udlosset, og det var bleven bestemt, at han skulde laste Korn i Nakskov til England. Men da der var udbrudt Kolera i Bandholm, kunde han ei tage os med op til Slipshavn, som ellers var Mening, thi der var saa 5 Dages Karantæne. Derfor blev det bestemt, at vi skulde med en lille Jagt, som skulde til Flensborg, og paa Reisen dertil vilde han seile igjennem Svendborgsund. Da Fader havde indtaget det Quantum, han kunde ved Byen (thi naar Vinden var ud, var Vandstanden lav) skulde han ud paa Reden for at indtage Resten.

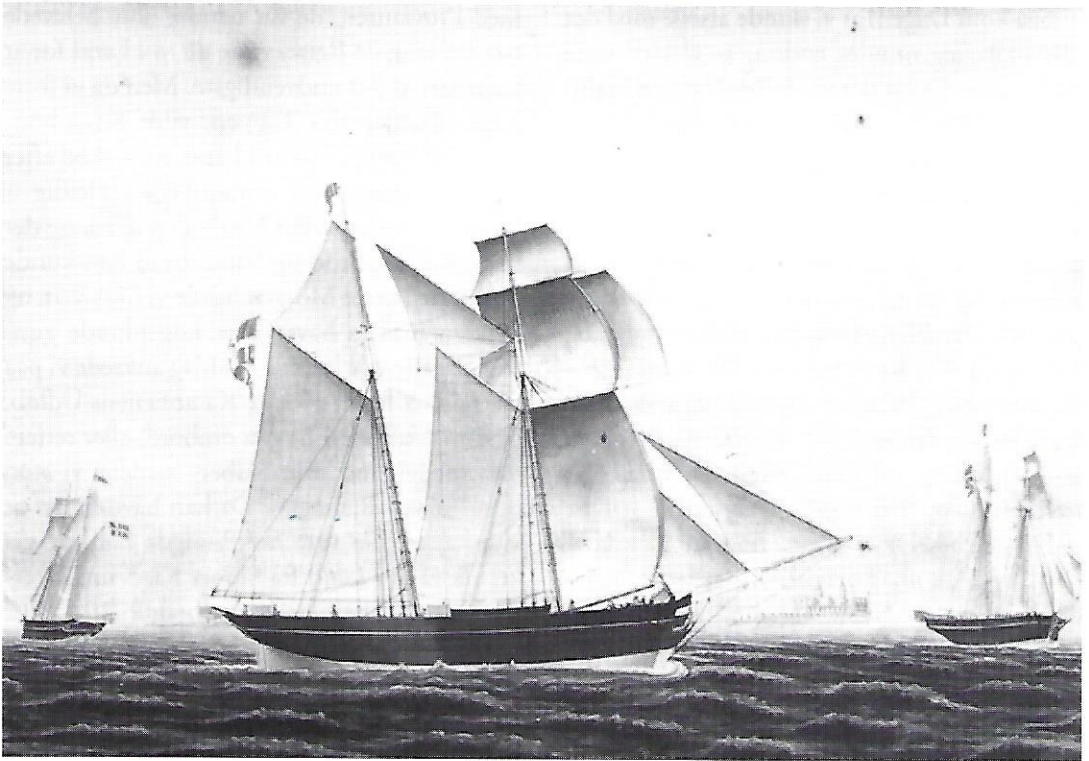
Vi var meget kjede den dag, han seilede, og vi stod nede paa Broen tilligemed Moder, saa længe vi kunde see ham. Et par dage laa de paa Reden, saa seilede de.

Saa kom Dagen, at vi skulde afseile med det lille Skib, jeg mindes endnu, at vi blev satte ned i Lasten, hvor der var udbredt noget Halm oven paa Ballasten. Vi var nu blevne 2 Passagerer mere, nemlig en Lærerinde og en Handelsbetjent samt et Mulæsel. Efter at have sagt Farvel til vore Bekjendte seilede vi en Morgen tidlig ud af Fjorden, men ret uden for fik vi stille og laa der til hen imod Aften. Vor Medreisende fik nu Lyst til, at han vilde i vandet, og han og Kokken roede ud i den lille Baad, hvorfra han sprang i Vandet. Det trak imidlertid op med en Tordenbyge, og de naaede netop at komme tilbage til Skibet, førend Bygen var over os. Skipperen bestemte sig nu til at løbe ind til den lille Havn (Taars) nord for Nakskovfjord, og der kom vi tilankers om Aftenen og laa der Natten over. Næste Morgen fortsatte vi saa igjen Reisen, da Vinden var god. Det varede imidlertid ikke ret længe, førend vi fik stille, og Strømmen var imod, og der drev vi ude i Langelandsbæltet om Natten. Næste Morgen, da det blev Dag, hørte jeg min Moder sige til min Morbroder: "Du kommer til at gaa op paa Dækket, thi de kan slet ikke blive enige om, hvor vi er". Morbroder gik saa derop, og det viste sig, at det var Gulstav, de kunde see, og vi var drevne meget tilbage. I Løbet af Dagen kom der saa lidt Vind, og om Aftenen kom vi tilankers under Omø. Her saa jeg for første gang et Fyr tændt, nemlig Helleholm. Næste Morgen var Vinden omtrent NNV., og vi lettede saa Ankeret og tilsatte Seil, men da han fik en 5 á 6 Skibe at see komme ude i Farvandet, og som styrede for Omøsund, vilde han afvente og høre, hvilken Vei Strømmen var ude i Bæltet. Saa dreiede vi til Vinden inde i Sundet, og da han havde praiet dem alle, og af dem faaet det samme Svar, at Strømmen var nord efter, fortsatte vi Reisen, men det sinkede 1 á 2 Timer. Coursen blev nu sat norden om Langeland, men da vi kom over imod Hovsand, fik vi stille, og vi maatte ro Skibet frem med 2 store Aarer. Om Aftenen sent kom vi tilankers ved Lohals, og da det begyndte at blive smaat

med Provianten, de var nemlig ikke belavede paa saa lang en Reise, vilde de ro i Land for at faa noget af det nødvendigste. Men da vi førte Karantæneflag paa Toppen, vilde Strandvagtten ei lade dem komme i Land, men skød efter dem, saa de maatte ro ombord igjen. Heldigvis laa der et andet Skib i Nærheden af os, og der fik vi saa lidt Brød og Vand, hvad han kunde undvære. Næste Morgen havde vi fint Veir, og Vinden maa jo have været nogenlunde gunstig, thi allerede lidt før Middag ankrede vi paa Øreflakket for at afvente Karantænens Udløb, og kort efter kom Lægen ombord, eller rettere han roede rundt om Skibet, medens vi stod opstillet ved Rælingen. Da han havde faaet at vide, at vi alle vare raske, sagde han, at saa kunde vi ro i Land fra Skibet Kl. 5 om Eftermiddagen. Skipperen medbragte 10 á 12 Ænder til Ølbrygger Møller i Svendborg, og dem maa han jo have tænkt, at de kunde volde ham Ubehageligheder, thi han huggede Hovedet af dem alle, bandt dem sammen og sænkede dem ned ved Skibets Boug. Men det er jo ikke sagt at Møller har været tilfreds med at faa alle sine Ænder slagtede!

Lidt over Middag kom min Morbroders Karl roende op til os med noget Mad fra min Tante, og vi glædede os allerede ved, at vi kunde faa noget rigtig Mad at spise, men min Morbroder vilde ikke tillade, at vi fik det ombord, end ikke at han satte det i Skibets Jolle, som laa agter. Han maatte ro hjem igjen med den gode Mad, men han fik besked om at komme Kl. 5, naar vi skulde ro i Land. Det var os en stor Glæde, da vi igjen kunde sætte Fødderne paa Landjorden, efter at vi i saa mange Dage havde været ombord paa det lille Skib. Men med Mulæselet havde det nær gaaet galt, thi da det blev firet ned i Vandet og skulde svømme i land, skabede det sig forfærdelig, det havde maaske aldrig været i Vandet før.

Da vi kom Hjem til vor Bedstemoder, blev der stor Glæde, og efter at vi havde faaet noget at spise, maatte vi fortælle hende om alt, hvad vi havde oplevet, og hun fortalte os, at hun

Skonnerten "Laurits" af Troense.

(Tåsinge Skipperhjem og Folkemindesamling).

havde været meget urolig for os. Men snart var alt i den gamle Gænge, og alle Besværligheder glemte.

Jeg har senere tænkt over, hvad der kunde have skeet, hvis vi havde faaet rigtig slemt Veir. Nu indskrænkede det sig til den Tordenbyge, da Veiret ellers var godt. Thi Skipperen ansaa jeg ikke for ret meget af en Sømand.

Efter at jeg havde gaaet i Frederik Juels Skole blev jeg confirmeret af Pastor Olivarius den 5. October 1856 i Bregninge Kirke. Jeg gik saa om Vinteren derefter i Aftenskole hos Skolelærer Schjær i Troense indtil April 1857, da jeg rejste til Nordborg for efter mine Forældres Ønske at faa nogen bedre Skolekundskaaber. Der var nemlig den Gang gode Skoler, og der kunde jeg tillige faa lidt Undervisning i tysk og engelsk, og vi havde Slægtninge, som boede der.

Efter omtrent 1 Aars Forløb kom jeg Hjem. Ligesom næsten alle andre Drengene den Gang gjorde, valgte jeg at gaa tilsøes, thi der var eiheller anden Vei at gaa, og i April Måned 1858 kom jeg med min Fader med Skonnerten "Laurits" og der seilede med, til jeg i 1860-1861 tog Styrmands Examen. Den 18/3-1861 blev jeg indkaldt til Orlogs. Der blev ikke noget af Krigen den Gang, og saa reiste jeg Hjem igjen og farede med min Fader til 1862, da han opgav Søen. I November 1863 blev jeg Styrmand, men da vi i Februar 1864 kom til Korsør, blev jeg stoppet til Orlogs. Krigen med Tyskland var nemlig ved at udbyde, og den 3/2-1864 fik jeg Ordre til at møde ved Søværnet. Krigen var da brudt ud.

Slaget ved Greifswalde den 17. Marts 1864

Efter at vi med Linieskibet "Skjold" (Kommandør Wulff) havde indøvet os i Eksercits og Sejlmanøvre, fik vi Ordre til at slutte os til Blokadeeskadren, som laa under Rügen, og 17. Marts om Formiddagen ankom vi dertil. Da var Fregatten "Sjælland" (Admiral von Dokum) allerede ankommen samt endvidere Fregatten "Tordenskjold" og Korvetterne "Thor" og "Heimdal", kun "Jylland", som løb 15 á 16 Mils Fart, manglede.

Vi befandt os mellem Jasmond og Greifswalde. Det var meget fint Solskinsvejr; kun en svag Brise af SSO. satte en lille Krusning paa Vandet.

Vi fik Ordre til at indtage Bunkers fra den engelske Transportdamper "Newsy", og vi var netop færdige dermed, da der blev signaliseret, at de tyske Skibe, som bestod af Fregatterne "Arkona" og "Nymfe", var under Opsejling. Disse 2 Skibe kom fra Danzig og skulde til Swinemünde, men havde Ordre til at gaa ned under Rügen og hilse paa de danske Blokadeskibe. Derefter skulde de forene sig med den tyske Hjuldamper "Loreley" og nogle Kanonbaade, som stod under Kommandør Jaikmanns Kommando.

Vi gjorde nu klart Skib - og det med Liv og Lyst; selv de syge meldte sig til Tjeneste!

Klokken var 12 om Eftermiddagen, da vi efter Ordre fra Admiralen styrede hen til de tyske Skibe. Fjenderne vendte Bredsidens til og sendte os det glatte Lag. Paa dette Tidspunkt var vi i en afstand af omtrent 3000 Alen fra hverandre. Nu begyndte vi ogsaa Skydningen baade fra "Sjælland" og "Skjold". De andre danske Skibe deltog ikke; de fulgte kun efter i Kølvet.

Saa kom ogsaa den mindre tyske Flaade til (Jaikmanns), men efter nogle velrettede Skud stak han af den Vej, han var kommen, ind i Farvandet nord for Greifswalde, hvor der var lidt Vand, og hvor han som Følge deraf var

dækket. Hans bekendte Mænd var falden, og han havde i det hele taget lidt betydelig Skade. Chefchaluppen var bortskudt; den blev senere sendt med "Newsy" til København som Trofæ.

Vi forfulgte nu de to andre Skibe, de to Fregatter, men de havde faaet Grundskud, saaledes at de maatte læmpe deres Kanoner over til den modsatte Side, og derefter kunde de kun skyde med den agterste Kanon. "Sjælland" og "Skjold" løb begge 10 Mil, men de tyske Skibe løb betydelig mere, og de havde tillige den Fordel, at de løb i en ret Linie. Vi maatte derimod dreje og skyde først med den ene, saa med den anden Side. Vi havde nemlig de to tyske forude.

Saaledes blev vi ved, til det var mørkt. Vi var da inde i Synskredsen af Swinemünde Fyr.

Der blev sagt, at vi havde skudt 380 Skud, da vi holdt inde med Skydningen og stoppede. "Sjælland" havde 3 døde og 19 saarede. Paa "Skjold" var der ingen døde eller saarede. Skrog og Rigning havde kun lidt ganske ubetydelig Skade. Vi havde faaet et Skud 1 Fod under Vandlinien, men Kuglen kom saa skraat, at den kun satte et Mærke i Kobberpladen. Desuden fik vi nogle Forgøjer overskudt.

Min Broder, som var paa "Sjælland", og hørte til en af de midterste Kanoner paa Dækket, fortæller, at der kom en Kugle og ramte Mundingen af deres Kanon. Den sprængtes i 2 stykker; det ene faldt i Vandet, medens det andet gik ind imellem Besætningen ved Kanonen, hvorved de alle blev kastet bag over af Lufttrykket, men ingen af dem kom til Skade. Kuglen gik derefter igennem Dækket uden at gøre Skade og faldt død ned paa Batteriet.

Af de 3 Mand, som faldt paa "Sjælland", var de 2 Topgaster. De blev skudt i Storemers.

Efter Slaget blev vi fordelt til de forskellige Pladser, hvor der skulde blokeres. "Sjælland" og "Skjold" kom til at ligge, hvor vi nu var. "Jylland" gik til Farvandet ud for Danzig, og "Tordenskjold" gik til Tornebusken.

Tyskerne saa vi ikke mere til. Kun "Grelle",

som havde Kronprins Friederich om Bord (den senere Kejser Friederich), kom ud en Dag, men den kom ikke indenfor Skudvidde. Og saa stode han paa sin Fart; den løb nemlig 16 Mil.

Da krigen var forbi, blev jeg permitteret 26/11-1864.

Paa Langfart igen

Sidst i Juni Maaned 1865 reiste min Broder og jeg til London for at søge Hyre, og efter at vi havde været nogen tid paa Sailors Home fik vi Hyre med Fuldskipet "Liberator" af Aberdeen (Captain Wollard). Skibet havde indtaget en Ladning Stykgods og var bestemt til Sydney i Australien. Den 24. Juli 1865 afseilede vi fra London, og efter en almindelig god Reise ankom vi til Sydney den 3. November.

Efter at have udlosset vor Ladning fra London og indtaget en Ladning, som bestod af Uld, Kobbererts og Huder, forlod vi igjen Sydney den 23. December bestemt for London. Der hændte intet mærkeligt paa Reisen, og vi ankom til London den 30. Marts 1866. Der blev saa Mandskabet afmønstret, og vi opholdt os derefter nogle Dage paa Sailors Home, saaledes at vi kunde reise over Hamborg og Hjem til Troense.

Da vi kom Hjem, var Skonnerten "Laurits" sat paa land og skulde have en Reparation, og jeg fik da den Bestilling at paase Skibets Interesse. Da Skibet om Efteraaret var færdig, blev jeg Styrmand med Skibet, thi det var ellers Meningen, at jeg skulde have været Fører, men saa kunde jeg ei faa mine Papirer i Orden, og først efter at jeg havde gjort 2 Reiser som Styrmand, blev jeg den 13. Mai 1867 Fører af Skibet. Det laa den Gang i Egehaven med en Ladning Hvedemeel bestemt til Dublin. Jeg førte nu Skibet til 1883, da det maatte sælges, fordi det slet ikke egnede sig til at seile med Træ, som var det meste, vi var henvist til og naturligtvis Kul.

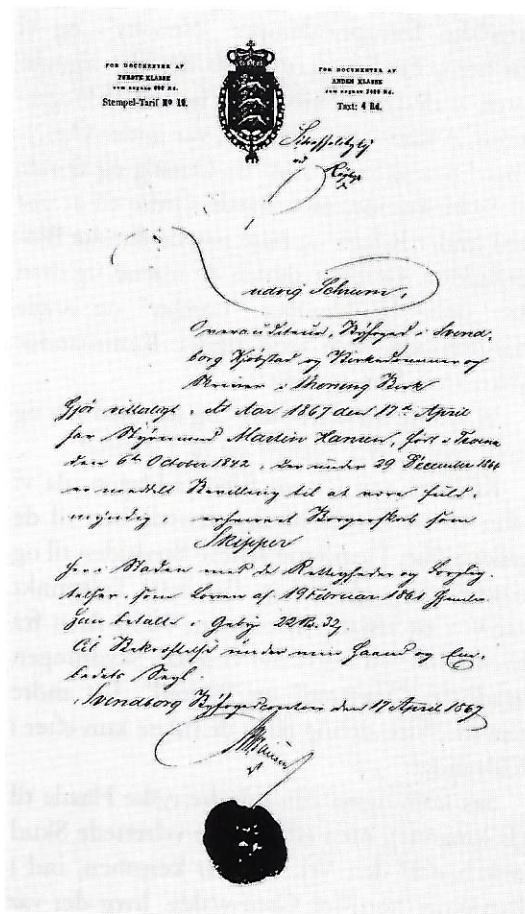
1884 købte vi Skonnerten "Juno", som var mere fordelagtig og tillige lidt større. Med dette Skib seilede jeg ligeledes paa Nord- og

Østersøen indtil 1899, da den blev solgt paa Grund af, at den var gammel.

1900 fik jeg en lille Galease, som var bygget i Stubbekøbing. Med dette Skib seilede jeg saa til 1905, da den gik saa lavt ned i Pris, at jeg ei turde beholde den længere.

I Aaret 1905 døde min Broder, Rasmus Frederik, i Dunkerque (*druknet da hans skib blev påsejlet*), og det blev da bestemt, at jeg skulde reise derover for at føre Skibet til dets Bestemmelsessted, Colberg. Ved min Ankomst dertil var min Broder allerede begravet, og med tungt Hjerter besøgte jeg hans sidste Hvilested. Jeg afseilede saa til Colberg, og efter at have losset dér seilede jeg Hjem med Skibet.

1906 købte min yngste Broder Alfred vore Forældres Hus, og jeg bor nu hos ham.

Martin Hansens borgerskabsbrev som skipper 1867.

Udbytter og Tab

Bedstefader efterlod sig ved sin død 15.587 Rdl. 15 sk. (31.174Kr. 28Øre), heraf beholdt Bedstemoder Halvdelen. Den anden Halvdel blev delt lige imellem de to Søkende. Bedstemoder kunde ellers godt have siddet i uskiftet Bo. Hun efterlod sig ved sin død i 1854 10.910 Rdl. (21.820 Kr.) I de nævnte Summer er indbefattet kontante Penge, Skibsparter og Indbo. Morbroders fallit 1844 var paa 5.912 Rdl. (11.824 Kr.). Jeg anfører det kun, fordi jeg ei veed, om vore Forældre har været mere engageret end de 1067 Rdl., som staar opført.

Seiladsen med Skibene gik nu nogenlunde til 1849, thi da ankom Skonnerten "Laurits" til Lynn fra Middelhavet. Skibsfører Christensen fra Rudkøbing havde spillet op med Fragten, som antagelig udgjorde 200 £, og der maatte trækkes 100 £ paa den danske Consul i Hamborg for at faa Gjælden klareret ud. Der foreligger ikke noget om, at denne Gjæld blev tilbagebetalt, men Skibet maatte, da det kom Hjem, grundig eftersees.

Derefter gik det igjen nogenlunde til 1858, da led Galeasen et stort Haveri i Penzance, men hvor meget det beløb sig til, veed jeg ikke. Atter lidt senere strandede Skibet paa Kegnæs, den blev saa bragt flot og kom ind til Sønderborg, hvor den fik ny Fortømring, som kostede 10.000 Kr.

Samme Aar kom "Laurits" ind til Laurvig under Havari, som var et stort Tab for Rederiet, thi Reisen blev omtrent paa et Aar. Dette har saa vidt jeg kan forstaa taget alle Faders Penge, og da "Laurits" i Aaret 1866 fik en Fortømring, som kostede 12.000 Kr., maatte Fader dertil laane.

I Aaret 1862 forliste Galeasen paa Anholt, og da den kun var lavt assureret, var det et stort Tab for Rederiet.

"Alfride" blev saa anskaffet istedet, men der blev aldrig noget tilovers, da den var meget ufordelagtig, og der skulde efterhaanden laves noget ved Skibet.

I Aaret 1872 gik Grosserer Rasmussen Fallit, og der led Fader et stort Tab. "Alfride" blev da solgt, og Fader maatte købe Grossererens Part i "Laurits" (efter 9.152 Kr. for hele Skibet), hvori jeg fik 1/8 Part. Dertil maatte Fader laane 6000 Kr. af Familien i Nordborg ialt med den tidligere Gjæld 12 á 14.000 Kr.

Seiladsen gik nu nogenlunde, til vi i Aaret 1878 kom til at seile med Træ, thi dertil egnede Skibet sig slet ikke.

1878 afgik Fader som Lloyds Agent, men fik saa en lille Pension paa 500 Kr. Aarlig. Efter Faders Død i 1882 havde Moder 288 Kr. Aarlig i Pension.

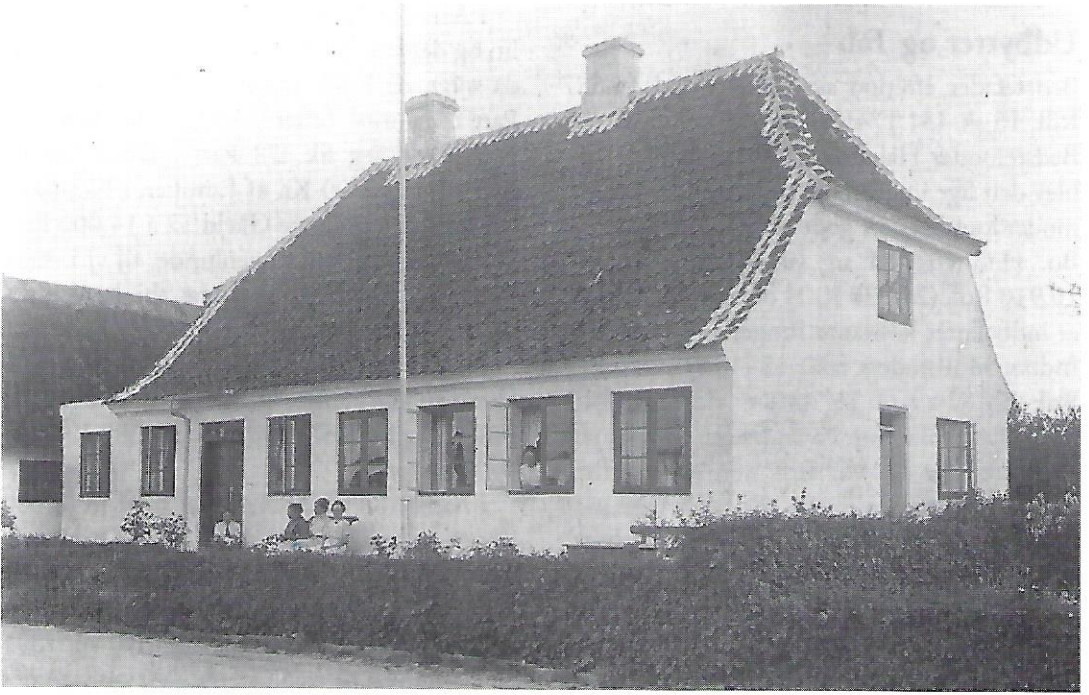
I Aaret 1883 blev "Laurits" solgt for 8.000 Kr., og "Juno" blev købt istedet for. Den kostede 12.000 Kr. Det var nogle daarlige Aar for Seiladsen, og der blev egentlig ikke noget tilovers, thi hvad der blev tjent i 1890 og 1891 blev udgivet til vedligeholdelse, og i Aaret 1899 blev Skibet solgt for 6000 Kr. "Freja" blev nu købt 1900 og kostede 13.250 Kr. I dette Skib havde jeg 10.500 kr., hvoraf de 8.500 Kr. var Laan i Svendborg Bank og Seilmager Halmø, Nykjøbing. Resten eiede H. O. Hansen og Chr. Hansen, Aarhus.

Jeg tjente aldrig noget, kun til Renten, og i 1905 blev Skibet solgt for 10.000 Kr.

Efter Pengekrisen i 1857 blev Hyren for Skibsførere 50 Kr. samt 5% Caplak (*tillæg til fragten, som kaptajnen modtager*). Styrmand 50 kr. og Matroser 24 Kr. maanedlig.

For at nævne Prisen paa Skibe, skal jeg oplyse, at Skonnerten "Bille Brahe", som var paa 160 Register Tons, kostede da den var ny 32.000 Kr. R. Møller kunde have solgt den og have købt Bjørnemose i Stedet, men foretrak at beholde Skibet, da Fragterne paa dette Tidspunkt var gode.

Den almindelige Mening er, at der nu er betydelig flere Udgifter, som hviler paa Skibene, og det er ogsaa Tilfældet, hvad Hyre, Kost og Udgifterne paa Pladserne angaar. Men saa havde Skibene den Gang nogle Udgifter, som de ikke har nu. Jeg sigter her til Strømtolden,

Huset Strandgade 63 i Troense, hvor Martin Hansen boede.

Fra Strandgade 63. Ved pumpen ses skibsfører Martin Hansen sammen med svigerinden, Sofie, g.m. hans bror, skibsfører Alfred Sophus Hansen, hos hvem han boede. Foto ca. 1910.

som skulde betales af alle Skibe, ogsaa fremmede naar de passerede Helsingør, Nyborg eller Fredericia med Last. Den blev hævet 1856 eller 1857, og alle Nationer blev enige om at betale Danmark en Sum. Penge een Gang for alle. Skibsafgiften troer jeg nok var paa 1 Kr. pr. Register Tøns for hver af dem. Ligeledes var der Konsulatsafgiften.

Naar der nu er 30 til 35 flere Huse i Troense som tidligere, saa drager mange deraf den Slutning, at der maa være flere Indbyggere som den gang, men det modsatte er netop Tilfældet. Der var dengang 300 flere Indbyggere som nu, men Sagen var, at de den Gang levede mere indskrænket, der stilledes ei saa store Fordringer til Livet.

Den gamle Skippers Betragtninger

Når en gammel Troenser sidder en Sommeraften under de store Ege ved Stranden ud for Badehotellet i Troense, kan han ikke undlade at drage Sammenligning mellem Fortid og Nutid. Hulvejen er den samme, Skrænten er den samme, Egene er de samme - men Livet er et ganske andet end i vore Bedsteforældres unge Dage. Nu ligger der paa Reden et Par fornemme Lystfartøjer og nikker naadigt til de mange travle Dampbaade, der Døgnet igennem iler frem og tilbage over Sundets Vover; den Gang fortalte de mange solide Fortøjningspæle om Byens større og mindre Sejlere, der nu i Sommertiden var paa Langfart for at hente Velstand hjem til Slægt og Venner, og saa om Vinteren hvilede sig ud her til næste Aars Udfart.

Nu tuder og tøffer Bil efter Bil deroppe paa den af saa mange beundrede Strandgade; den Gang var det en ganske anden Lyd, der naaede til ens Øre, Øksehug og Hammerslag, eller Langsavens kendte Melodi fra de mange Byggepladser hele Kysten hen.

Ak, hvor forandret!

Saa godt som alle Troenses Beboere var den Gang henviste til at ernære sig paa Søen, og hvad dermed stod i Forbindelse, foruden det lil-

le Husmandsbrug, som skaffede Kone og Børn Mælk og Smør i Huset. Ja, det var ligefrem en Skam for en ung Mand i Troense at vælge sig en anden Livsstilling end Sømændens.

Skibsbyggeriet har været drevet i Troense mange Slægtled igennem, og Byggepladsen i Bregninge Skov er en af de ældste. Her byggede Lars Andersen Smidt (Bedstefaderen til disse Liniers Meddeler, fhv. Skibsfører Martin Hansen i Troense), 80 Skibe, større og mindre, og hans Fader, hos hvem denne Søn lærte Kunsten, har bygget mange Fartøjer paa samme Plads. Lars Andersen Smidt havde 2 Sønner, som begge gik i Faderens Fodspor; Anders i Bogense og Hans paa Faderens Plads i Bregninge Skov.

Men der var den Gang en Byggeplads til i Bregninge Skov, idet Rasmus Hansen Møller, ved siden af Lars Andersen Smidts Plads, her byggede et lignende Antal Skibe. Hans Broder, Jens Hansen Møller, var Skibsbygger i Falsled ved Faaborg, og dennes Søn byggede i Bandholm to Virksomheder, der altsaa begge havde deres Oprindelse i Troense.

Rasmus Hansen Møllers to Sønner, Hans og Christen, fortsatte Faderens Virksomhed i Bregninge Skov til 1853 (*1848 iflg. senere undersøgelser*), da de flyttede til deres nye Plads (*nuv. Jacobsens Plads*), den eneste, der endnu er tilbage i Troense, og hvorfra et Fartøj endnu af og til glider i Vandet.

I fordums Dage blev Fartøjerne rullede i Vandet, saa Festen ved slig en Lejlighed med Rette bar Navnet Rullegilde, og indtraf dette ved Vintertide, kunde det stundom være en kold Forretning, saa en Pot varmt Øl ovenpaa var ikke saa helt galt.

Endnu i vore Dage hører man de kendte Slag saavel fra Bregninge Skov (for ikke længe siden da) som fra den af Brødrene Møller anlagte Byggeplads, men for flere andre Byggepladsers Vedkommende er ethvert Spor af Fortidens travle Virken ganske som blæst bort, og man aner ikke, at mangan stolt Sejler her saa Lyset for første Gang.

Briggen "Thorsengs Eg", der tilhørte Kammerherre Juel-Brockdorff, blev saaledes bygget paa Strandbredden ved Valdemar Slot, hovedsagelig af Træ fra Øens Egeskove.

Tremastet Skonnert "Familien", som tilhørte Familien Troensegaard, er bygget dér, hvor Frugtpakkeriet nu har sin Plads (*Troense Bådelangs hus*). Og paa samme Sted byggedes Barkskibet "Ceres", der nu ejes af det grønlandske Handelskompagni.

"Juno", som førtes af Meddeleeren, byggedes paa Strandbredden under de store Ege, og Skonnert "Juelerne" byggedes paa Strandbredden ud for Morten Hansens Hus (*Strandgade 37*).

Som man ser, har der været travl Virksomhed hele Kysten om, og det er forstaaeligt, at mangen ældre Troenser med lidt tunge Tanker mindes disse Dage.

Paa Brødrene Møllers nye Plads byggedes f. Eks. Brig "Sokrates", Brig "Tjalfe", Barkskibet "Svendborg", Skonnerterne "Adelaide" og "Elias" o.m.fl.

I det hele taget var det en anselig Flaade, der laa paa Reden, naar Vinteren kaldte Søfolkene sammen om den hjemlige Arne. 1852 var saaledes ca. 50 Skibe hjemmehørende i Troense.

Nogle faa Tal viser Fragterne 1859 f. Eks. Fra Kulhavn til København 9 £ pr. Keel (en keel = 21 1/5 Tons), til Stettin 10 £ 10 sh, til Danzig 7-8 £, til Narva 13 £, til Petersborg 17 £ o.s.v. Og omvendt var Fragten til Kulhavn f. Eks. fra Narva 57 sh. pr. Standard, fra Archangelsk 4 sh. pr. Quarter Havre (320 Pund. engelsk) og 5 sh. pr. Td. Tjære.

Naar Skibene ikke kunde faa Fragt i Stand her paa Stedet, gik de til Kiel eller anden østersøisk Havn for at prøve Lykken der, og den var dem ikke altid lige gunstig

Naa, men naar Vinteren indfandt sig, og de ikke var i Langfart paa Varmen, saa fortøjede de som sagt ved deres Pæl paa de hjemlige Strande, og saa blev der Liv ved Strand og i Stue Byen rundt, og der gik et Pust fra den store Verden hen over det hele Leje.

Dog ogsaa paa andre Tider af Aaret kunde der være afveksling i Døgnets Timer.

St. Hans Aften vandrede saaledes unge og gamle til Ganses Kilde for at drikke et Glas af det lægende Væld; det kostede 2 Skilling; dog kunde man ogsaa faa Kage og Mjød, og mange, hvis Helbredstilstand ikke krævede Læge-dom, holdt sig til den sidste Drik.

1852 forsøgte Mormonerne at gøre Propaganda i Troense, men deres Lære fandt ikke aabne Øren der.

Femten Aar før havde de allerede fra Fyn prøvet et Fremstød mod Taasinge. En af Øens Præster noterer, at de 1837 holdt gudelige Forsamlinger hos Kristen Mortensen Smed i Vornæs, en Mand, der ikke tidligere havde vist sin kristelige Vandel frem. Ligeledes holdtes en lignende Forsamling, mere til Forargelse end til Opbyggelse, hos Gaardmand Søren Skindballe i Gesinge. De syntes dog ikke heller her at vinde Bifald. I Vornæs var saaledes kun 3 Smede og 2 Smedekoner fra Øen til Stede; de øvrige 7-8 Tilhørere var alle Fynboer, mest fra Skaarup Sogn.

Disse blev af Birkedommeren advarede om ikke oftere at komme til Taasinge i det Ærinde, og Præsten formanede Kristen Mortensen til at opbygge sig i Stilhed og holde sig Forordningen af 1741 efterrettelig.

Aaret efter at Mormonerne havde forsøgt sig i Troense, havde Øen igen en Invasion, men i en ganske anden Retning, idet det var Hoffmanns Beriderselskab, som besøgte Byen. Hestene var opstaldede paa Slottet, og Forestillingen blev givet i Salonskoven.

Samme Sted forlystedes man det følgende Aar af Lindansere, og alt dette viser, at det ikke var nogen Udørken, man boede i, om det end regnedes for lidt mere afsides end i vore Dage.

Forestillingen gaves i Salonskoven blev der sagt.

Denne lille Skov, der laa tæt op til Troense, hed egentlig "Sophie Frederikke Lund"; men det andet Navn kom af, at der her i Begyndelsen af Halvtredserne var bleven indrettet en

saakaldt Salon, d.v.s. et Forlystelsessted med Dansestrade, Skydetelte, Karrusel o.s.v.

Det var i den gamle Kammerherres Tid, og han har sikkert haft en Finger med i Spillet her ved Oprettelsen af dette lille lokale Tivoli. Naar Pladsen her var pyntet med Guirlander og kulørte Lamper, og Kammerherrens Musikkorps' Toner gav Genklang under Bøgekronernes Hvælvning, var det efter Datidens Begreb ganske storartet.

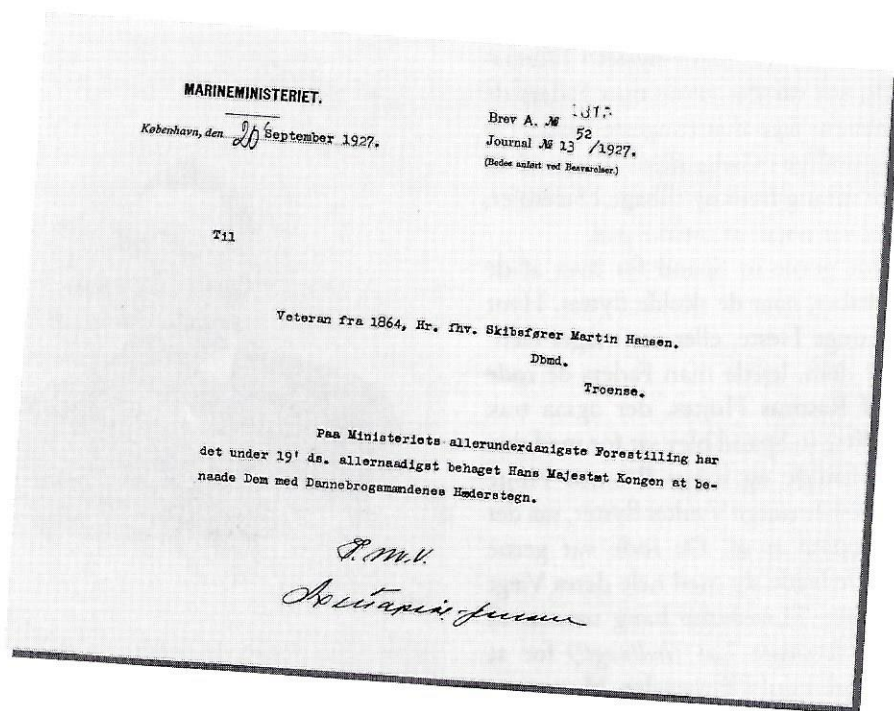
Dette Musikkorps var et af Kammerherrens Kælebørn, og selv om det glædede hans Familie at høre det dygtige Orkester paa Valdemar Slot, saa var han dog mest glad, naar Øens Beboere kom til Slottet for at faa Del i Glæden.

Han lod ogsaa opføre Skuespil af indkaldte Kunstnere for at fornøje sine Fæstere, og viste saaledes paa flere Maader, at han forstod Ordet: Adel forpligter.

Saa, nu gik Piben ud og Solen ned, og den gamle Skipper forlader Stranden under Egene og lister hjem ad, mens Tankerne dog stadig kredser om de gode gamle Dage.

Denne artikel er sammenkædet af indholdet i Martin Hansens egne håndskrevne papirer, som opbevares i Tåsinge lokalhistoriske Arkiv. Disse er nedskrevet i årene fra 1906-1925. Beretningen om "Slaget ved Greifswalde" og afsnittet med "Den gamle Skippers Betragtninger" har været trykt i "Svendborg Avis" henholdsvis 1924 og 1925. Enkelte skrivefejl og tegnsætning er korrigeret. Ved tilrettelæggelsen er forklarende oplysninger indsat i kursiv.

Martin Hansen var født i Troense d. 6. oktober 1842 og døde i Troense d. 4. oktober 1928. Han var ugift.

Martin Hansens udnævnelse til Dannebrogsmænd i 1927.